

BORÅS TINGSRÄTT
Södra enheten

DOM
2021-06-23
meddelad i
Borås

Mål nr: B 3565-19

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Tilltalad

ZOLTAN Joan Sumi, 19661128-2770
Alidebergsgatan 10 Lgh 1003
506 31 Borås

Offentlig försvarare:

Advokat Per Söderkvist
Advokatbyrån Eriksson & Bengtsson AB
Lilla Brogatan 19-21
503 35 Borås

Åklagare

Kammaråklagare Christer Jarlås
Åklagarmyndigheten
Riksenheten för Miljö- och Arbetsmiljömål Östersund
Box 488
831 26 Östersund

DOMSLUT

Brott som den tilltalade döms för

1. Grovt artskyddsbrott, 29 kap 2 b § 1 st 4 a p och 5 b p och 2 st miljöbalken (1998:808) i sin lydelse före 1 augusti 2018 jämfört med 26 § artskyddsförordningen (2007:845) 2016-02-07 -- 2017-10-15, (31 tillfällen)
2. Smuggling, 3 § 3 st 1 p lagen (2000:1225) om straff för smuggling 2017-09-17

Påföljd m.m.

Fängelse 1 år

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 800 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

Per Söderkvist får ersättning av staten med 180 641 kr. Av beloppet avser 139 650 kr arbete, 3 263 kr tidsspillan, 1 600 kr utlägg och 36 128 kr mervärdesskatt. Zoltan Sumi ska ersätta staten med 20 000 kr för kostnaden.

Om domstolens behandling av personuppgifter, se www.domstol.se/personuppgifter. Kontakta oss för information på annat sätt.

Besöksadress

Rådhuset,
Österlånggatan 35-37

Öppettider

måndag - fredag
08:00-16:00

Postadress

Box 270
501 13 Borås

E-post

sodra.boras@dom.se

Telefon

033-17 70 00

Webbplats

www.borastingsratt.se

INNEHÅLL

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING	s. 3
UTREDNINGEN	s. 4

- Bevisning

○ Förhör med Zoltan Sumi.....	s. 5
○ Vittnesförhör med Bo Millby Sandström.....	s. 9
○ Vittnesförhör med Andrea Ljung.....	s. 10

DOMSKÄL

- Den rättsliga regleringen	s. 16
- EU-domstolens praxis	s. 17
- Åtal för grovt artskyddsbrott (åtalpunkterna 1 och 2)	s. 18
○ Vad som inledningsvis är utrett.....	s. 18
○ När uppstod den yrkesmässiga handeln?.....	s. 19
○ Zoltan Sumi har bedrivit yrkesmässig verksamhet utan föreskrivet tillstånd med uppsåt.....	s. 19
○ Har de saluförda reptilerna åtföljts av föreskrivna intyg och har det visats lagligt ursprung för djuren?.....	s. 21
○ Zoltan Sumi har agerat med likgiltighetsuppsåt.....	s. 23
○ Är det förenligt med legalitetsprincipen att fälla Zoltan Sumi till ansvar?.....	s. 25
○ Antalet brott.....	s. 26
○ Rubricering.....	s. 26
○ Sammanfattande bedömning och slutsats.....	s. 27
- Åtal för smuggling (åtalpunkt 3)	s. 28
- Påföljd	s. 28
- Brottsofferfond och kostnadsanspråk	s. 30
- Överklagandehänvisning	s. 30

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Åklagarens yrkanden, se bilagorna 1 och 2.

Zoltan Sumi har beträffande **åtalspunkt 1** erkänt gärningen men bestritt att brottet ska bedömas som grovt. Han har gjort gällande att brottstiden rätteligen sträcker sig från juni 2017 till den 15 oktober 2017 då branden i Zoltan Sumis lokal ägde rum. Han har uppgett följande. Handeln som han har bedrivit har endast avsett reptiler, inte ”vissa andra djur” som åklagaren anført i gärningsbeskrivningen. Han vitsordar att han lagt ut de utannonseringar som åklagaren angett. Han vidgår att han annonserat ut ett A-listat djur, en grekisk landsköldpadda. Då många av annonserna har avsett samma exemplar, kan antalet annonser inte läggas till grund för bedömningen av hur omfattande verksamheten var. Han vidgår att han bedrivit verksamheten i vinstsyfte och i stor omfattning, men inte på sådant sätt att brottet ska bedömas som grovt.

I fråga om **åtalspunkt 2**, har Zoltan Sumi förnekat gärningen. Han har uppgett att han vidgår de faktiska omständigheterna utom såvitt avser följande. Utannonseringarna och saluförandet ägde rum från juni 2017 till den 15 oktober 2017. Endast en liten del av djuren var särskilt skyddsvärda. Samtliga reptiler har åtföljts av intyg. Om det funnits brister i intygen har han ändå inte förfarit oaktsamt. I andra hand har han erkänt artskyddsbrott av normalgraden. Han vidgår att han bedrivit verksamheten i vinstsyfte och i stor omfattning, men inte på sådant sätt att brottet ska bedömas som grovt.

Zoltan Sumi har förnekat gärningen i **åtalspunkt 3**. Han har vidgått de faktiska omständigheterna men gjort gällande att han inte kände till att det krävdes exporttillstånd mellan Sverige och Norge.

UTREDNINGEN

Bevisning

Förutom förhör med Zoltan Sumi har åklagaren åberopat vittnesförhör med Bo Millby Sandström och Andrea Ljung. Åklagaren har åberopat den skriftliga bevisning som framgår av bilaga 1, i fråga om åtalspunkt 1 och 2 sammanställning i Excel över arter, annonser och försäljningar med kommentarer, utannonseringar på internet, utdrag från datorer och mobil av konversationer under och innan försäljningar och fotografier och tekniskt protokoll efter brand i Zoltan Sumis lokal, allt för att bevisa omfattningen av verksamheten och förvärvssyftet, handlingar från Länsstyrelsen för att bevisa uppsåt och oaksamhet, uppfödarintyg från Zoltan Sumi för att motbevisa att de uppfyller Jordbruksverkets krav och handlingar utvisande svenska krav på lagligt ursprung från Jordbruksverket. Åklagaren har beträffande åtalspunkt 3 åberopat handlingar från norsk polis och tull för att bevisa brottet smuggling.

Zoltan Sumi har som skriftlig bevisning åberopat uppfödarintyg från Jordbruksverket till styrkande av att det inte ställs krav på att föräldradjur ska anges, Kommissionens tillkännagivande, Vägledande dokument, Bevis på lagligt förvärv av levande djur av arter som upptagits i bilaga B samt nödvändig skriftlig bevisning (2019/C 107/02) till styrkande av att kravet på föräldradjur i intyg började gälla först 2019 och att intyg under alla förhållanden endast krävs vid förvärv av levande djur som avses, inte vid övrig hantering av sådana djur, en företagsregistrering den 13 juni 2017 för Zoltan Sumis bolag till styrkande av brottstid och utskrift från Norsk Lovetidend angående att en föreskrift infördes den 18 maj 2017 till styrkande av att de arter som han fört in i Norge var tillåtna för handel.

Från förhören antecknas följande.

Zoltan Sumi

Han har hållit på med reptiler i 35 år. Han kom till Sverige 1986 och tog ganska snart över en kungspyton av en vän. Snart började han sälja och byta reptiler med andra. Han minns inte hur många reptiler han hade på 90-talet men han hade djuren hemma. Ibland hade han fem djur, ibland färre. I perioder hade han inga djur alls för att sedan köpa nya. Han besökte mässor och hade kontakter med andra inom branschen. På 90-talet arbetade han i en zoobutik ett tag.

Han minns inte hur många terrarier han hade när Länsstyrelsen tog kontakt med honom 2015 eller hur många djur han hade. Han åkte hela tiden på mässor på olika platser i Europa för att kolla på djur, lära av andra, byta djur osv. Resorna finansierade han genom olika jobb. Han minns inte vad det var för jobb. Han har haft många jobb. Han lånade pengar också. Många i branschen är avundsjuka och det var säkert någon annan reptilhandlare som anmälde honom till Länsstyrelsen. Alla som går på mässorna känner varandra. De djur som han köpte handlande han på annons, privat, på mässor och genom bekanta.

Han vet inte när hans verksamhet började bli större. Det minns han inte. Han försöker tränga bort det. Antagligen hade Länsstyrelsen rätt i sin bedömning att hans verksamhet krävde tillstånd, annars hade de inte sagt det. Det stämmer som han skrev i sin ansökan till Länsstyrelsen att verksamheten skulle bli tillståndspliktig. Han återkallade sin ansökan sedan eftersom han ville bedriva yrkesmässig handel i en lokal i stället. Verksamheten blev större och större allteftersom fler ungar föddes. Han minns inte hur stor verksamheten var när han återkallade sin tillståndsansökan. Han skaffade lokalen för att försörja sig på handeln med djuren. Han ansökte om tillstånd igen och fick lokalen samtidigt. Den inkomst han fick från försäljningen köpte han foder för och annat som hade med skötseln av djuren att göra. Köpen av djur finansierade han genom lån och bidrag från bekanta. Företaget som han bildade stod på hans fru men det är han som kan reptiler och som var den som skötte allt.

Han blev helt förtvivlad när lokalen brann och med den djuren därinne. Lokalen hade precis blivit iordningställd och han hade lagt ned mycket pengar, över 500 000 kr om inte mer. Lokalen och djuren var inte försäkrade.

Han hade en del djur hemma fortfarande men i lokalen hade han upp mot 400 djur, han är inte helt säker. Ungefär 100 var avelsdjur och resten ungar. Han räknade inte djuren. De föddes och de dog. Angående hur han då kunde hålla reda på intyg och papper för varje djur, skrev han papper först när han skulle sälja något eller några av dem. Han hade inte en massa intyg i pärmar som stod och skräpade. Han är duktigare än de på Jordbruksverket på vilka arter han hade. Han kunde mer än de och mer än de på Länsstyrelsen om hur man sköter reptiler. Angående om han hade kontroll på vad han måste redovisa till Jordbruksverket, så hade han stenkoll på lagar och papper. Det var myndigheterna som inte visste. Han fick aldrig svar på sina frågor om sin tillståndsansökan. Han fick vänta och vänta på svar. Han började gå en utbildning eftersom det var ett krav för att få driva yrkesmässig verksamhet med reptiler, men han kunde mer än de som höll i utbildningen. Medan han väntade på sitt tillstånd föddes det nya djur hela tiden. Till slut blev han tvungen att börja sälja, även om han inte hade tillstånd. Han födde upp arter som andra inte lyckats med och folk hörde av sig och ville köpa. Det är klart att han bytte och sålde. Han kunde inte döda djuren. Vinsten ligger i djuren som man föder upp. Allt berodde på att myndigheten inte kunde ge honom tillstånd i tid. Länsstyrelsen sa att han inte fick sälja utan tillstånd, men han blev tvungen att sälja av djuren för att få det att gå runt med ekonomin, och för djurens skull. Han var väldigt upprörd över att myndigheternas tillstånd dröjde så.

Alla djur i lokalen var inte till salu. Han hade en massa avelsdjur också. Han bestämde sig från dag till dag vilka han skulle sälja. Under tiden som han sålde djur betalade han inte skatt, så han skönstaxerades sedan. Det var för att han inte kunde motivera varifrån pengarna kom. Han har haft papper på alla sina djur. Han har aldrig köpt vildfångade djur. Han ville inte ha bytesdjur. När han sålde djur tog han betalt genom swish, PayPal, banköverföringar, kontant. Han skönstaxerades gällande de betalningar som Skatteverket inte kunde spåra.

För att se till att alla regler följdes när han sålde, brukade han kolla upp köparen. Om det var någon som höll på med reptiler och som han kände frågade han om allt var i ordning. Det är särskilt viktigt att djuren inte är vildfångade. I så fall är det ingen chans att få licens eller godkännande från Länsstyrelsen. I intyget ska det stå så mycket som möjligt, var djuren är födda, vart de är köpta, m.m. Intygen hade han när han sedan skulle sälja djuret vidare. Han gav köpare intyg när han sålde ett djur, det intyg som han fått när han köpte djuret. Han sålde mycket som mellanhand eller förmedlare. Det gjorde han nästan hela tiden. Det är riktigt att han då sålde djur som han inte hade. Om han annonserade ut djur som han inte hade, visste han att intyg fanns genom att han kände säljaren. Ibland kollade han, ibland inte. Ibland fick han pengar för att vara mellanhand, ibland inte.

De intyg som polisen har beslagtagits är intyg för djur som han hade, eller djur som dött. Han visste vilket papper som hörde till vilket djur. Det stämmer att han kan ha haft 400 djur. Han har inte exakt antal.

Att sälja reptiler upptog all hans tid. Det kan stämma att han ägnade verksamheten med reptilerna tio timmar om dagen. Han vet inte hur stor del av hans inkomster under 2015–2017 som kom från verksamheten eller om det var så att större delen av hans inkomster kom från reptilförsäljningen. Han jobbade nog någonstans också men han minns inte var. Han hade ingen fast anställning någonstans. Han såg det inte som inkomster utan som omsättning. Han gick aldrig med vinst.

Angående att Jordbruksverket säger att han inte har de intyg som han borde ha haft, är det tack vare dem som han inte hade det. Det är deras fel att det blev en fördröjning med tillståndet. Jordbruksverket och Länsstyrelsen lever i mörker. De kan ingenting.

Han åkte runt på i stort sett alla mässor och köpte och sålde. Han kollade att intygen var i ordning. Han fick alltid intyg när han handlade och själv har han aldrig sålt några djur utan intyg. På mässor ska alla djur ha intyg. Det kontrolleras av myndigheterna som godkänner intygen. Alla intyg ser ut som hans intyg. Ingen, inte Länsstyrelsen heller, har frågat om föräldradjur eller sagt att hans intyg inte duger. Det har aldrig varit

ett krav i Europa. Det har han kollat. Han har inte känt till att Jordbruksverket haft detta krav. Han åberopar fyra olika intyg som inte innehåller uppgift om föräldradjur: Ett intyg från Großhandel für Terraristik som är den största handlaren i Tyskland. Han vet inte vad ”Anhang B E 01238/16” betyder. Det är i alla fall inget som har med djurens ursprung att göra. Ett annat intyg där föräldradjur inte anges är ”Point of Origin” från en person vid namn Jan Eric Engell och ytterligare ett från ”RB Reptiler”. Han minns inte vem säljaren är i intyget eller vart det hör. Man behöver inte ange föräldradjur i intyg. Länsstyrelsen tycker det men det finns ingen lag på det. Han lade till information om föräldradjur om köparen i något fall ville ha det med. Det stämmer som han sagt i polisförhör att han av konkurrensskäl inte anger föräldradjuren i de intyg som han utfärdar för de djur som han fött upp.

Ibland var det skojare som försökte sälja djur. De begärde alltid handpenning. Det är bara en av tio av sådana köp som går i lås. Han tog inte med sig några djur till mässorna om de inte var bokade innan. Han vet inte hur många av de djur som han annonserat ut som han inte haft. Om han sagt i förhör att han var förmedlare i ”90 procent” av all handel kan det stämma, men han minns inte. Många av djuren hade han när han annonserade ut dem. Han hade inte papper på djur som han inte hade, varför skulle han ha det? När han sålt ett djur på en mässa sparar han inga kopior på de intyg han utfärdat till köparen.

Angående att han i konversationerna som finns i förundersökningen inte frågar efter lagligt ursprung vid något enda tillfälle, beror det på att han känner dem han chattar med. Om det är ett företag, har de ju papper. Man behöver inte fråga. De som lägger ut annonser i Europa kan inte annonsera ut A-listade djur utan CITES-nummer på sidan.

Många av de annonser som finns i förundersökningen avser samma djur.

De personer som han chattat med är folk som han lärt känna. ”Ronnie Vikingstockholm” är exempelvis en säljare i Stockholm. Han minns inte att han i polisförhör sagt: ”Ronnie finns med på svarta listan. Han är en jävla bedragare och

skojare. En av de största bedragarna i Sverige. Jag har haft mycket kontakt med honom. Han har lurat många. Han har inte levererat och så vill han ha pengar, ha förskott. Han hade många problem med myndigheter. Jag hörde att de stängde hans butik.”

”Ryssen A Vitali” är en ”snackare” som ville köpa allt men aldrig kom med pengar.

Den person som han chattade med i Tanzania, ”Sihaba”, var en bedragare. Sihaba kollade hans annonser och tog kontakt med honom. Han köpte inget av Sihaba. Angående att han skickade en intresseanmälan till Sihaba, spelar det ingen roll för Sihaba var en bedragare. Själv var han intresserad av vissa arter som Sihaba lade ut bilder på. Det var först inget prat om pengar. Att han skickade över en lista på arter till Sihaba som han kallade ”order” var för att hans engelska är dålig. Det var mer som en intresseanmälan. Han bröt kontakten med Sihaba efter det. Han har inget intresse av att få vildfångade djur. Han skulle förlora alla sina tillstånd. Det är inte hans fel att Sihabas djur blev beslagtagna på grund av att hans intyg inte dög.

När det gäller resan till Norge, skulle han sälja djur där eftersom det kommit en ny lag i Norge som han tolkade som att vissa djur var legala att sälja där. Han hade inbokade träffar i Norge. Han vet inte hur många köpare han skulle träffa. Han tog med de djur som var legala för handel i Norge. Han skulle sälja dem om det gick. Man ska kolla upp alla lagar i det land där man ska handla men det gjorde inte han. I EU behöver man ju alltid exporttillstånd. Det var inte hans avsikt att bryta mot lagen. Han visste att han inte hade tillstånd. Han hade inte tillstånd i Sverige och förstod därför att han inte heller hade det i Norge. Han trodde ändå att han hade rätt att handla i Norge. Det var inte så att han smugglade djuren. Annars hade han gömt dem bättre. Han hade dem i baksätet.

Bo Millby Sandström

Han var restvärdesledare efter branden i Zoltan Sumis lokal på Stora Vägen 2 C i Gånghester den 15 oktober 2017. Hans uppgift var att identifiera skadebilden och göra

en efterkontroll. Räddningstjänsten beskrev för honom att det funnits reptiler i lokalen. Det var någon form av butik. Storleken var cirka 100 kvm med olika avdelningar. De inre delarna var de mest brandskadade. Senare nämndes siffran 1 000 djur. Han träffade dem som ägde reptilerna. Han tog en kort vända i lokalerna och tog fotografier för att identifiera skadeutbredningen. Djuren och byggnaden var inte försäkrade. Det stämmer som han sagt i polisförhör att Zoltan Sumi sa att värdet på djuren var upp mot en miljon kr och att han hade ormar som var värda 20 000 kr styck. Några levande djur evakuerades från platsen. Verksamhetsinnehavarna var påverkade och berörda av situationen. De verkade bry sig om djuren.

Andrea Ljung

Hon är veterinär, utbildad i Wien och arbetar sedan 2013 på Jordbruksverket. Hennes arbetsområde är artsskydd. Under 16 år har hon företrätt Sverige internationellt i frågor rörande CITES-konventionen och CITES-förordningen. I målet har hon varit kontakt med utredande polis, gått igenom de olika arter som är aktuella, tittat på uppfödarintygen och CITES-intygen som har presenterats och gjort sammanställningar över intygens status.

De grundläggande kraven för att handla kommersiellt med dessa arter följer ett system med A- och B-listade arter, begreppen bilaga A och bilaga B används inom EU. Olika skyddsklass gäller beroende på hotstatus för arterna. I bilaga A finns de mest hotade arterna, de akut utrotningshotade. I bilaga B finns de arter där handeln måste övervakas noggrant då det finns en uppenbar hotbild mot dem. Det kan finnas arter som är akut utrotningshotade men som upptagits i bilaga B för att ett visst land har strikt lagstiftning på plats. Då har man ansett att det inte finns anledning att upplista arten till A för att bedömningen gjorts att det inte är handeln som hotar den. Bara för att en art finns i bilaga B betyder det inte att den inte är mycket skyddsvärd. Både bilaga A och bilaga B innehåller arter som har en uppenbar hotbild. Om man vill bedriva handel med djur – köpa eller sälja – i bilaga A måste man ha ett CITES-intyg inom EU. Detta följer av en direkt gällande förordning, sedan 1997 är det CITES-förordningen, som reglerar den stora gränsöverskridande handeln inom EU. På grund

av att det inom EU inte finns gränskontroller har länderna ett system med intyg som måste finnas på plats. För B-listade arter måste den som handlar med dem kunna visa laglig bakgrund. Annars gäller ett förbud enligt artikel 8 i förordningen. Om det är en art i bilaga A måste det finnas intyg och om det är art i bilaga B måste det finnas uppgifter om laglig bakgrund. Om detta saknas måste man utgå från att det är förbjudet att handla med arten i fråga.

År 2019 kom ett vägledande dokument från EU-kommissionen om bevis för lagligt förvärv. Vad som anges där påverkar inte vilka krav som gällde 2016 och 2017 eftersom lagstiftningen varit precis densamma. Kommissionens vägledningar görs för att tillämpningen av CITES-reglerna ska bli tydliga och mer enhetliga i medlemsländerna.

När det gäller kraven för att få handla med B-listade arter måste det finnas godtagbar dokumentation. För att vara godtagbar måste dokumentationen innehålla minst uppgift om föräldradjuren och vem och vart de har avlats. Sedan kan det variera om djuret är vanligt eller ovanligt i handeln. Det finns en CITES-handelsdatabas där man kan kontrollera hur vanlig en art är i handeln. Om en art är väldigt vanlig i handeln krävs endast uppgift om föräldradjur och var och av vem de har avlats. Om det är en ovanlig art krävs definitivt import- och exportdokument för att kunna visa hur den kommit in i EU och vart anläggningen där djuren avlats finns. Om jag handlar med reptiler och exempelvis vill handla på Hamm-mässan i Tyskland, som är världens största mässa för reptiler, måste jag i praktiken se till att det finns tillräcklig information om det djur som jag är intresserad av. Det ska finnas uppgifter som går tillbaka på föräldrapar – en riktig ”pedigree” – och uppgift som visar att det är en registrerad uppfödare. Enbart en uppgift att säljaren har avlat dessa djur i fångenskap räcker definitivt inte. Då får jag avstå eftersom jag inte har en laglig bakgrund till de djur jag vill köpa.

I det nu aktuella fallet satt hon och en kollega tillsammans med utredaren hos polisen och gick igen pärmar med Zoltan Sumis intyg. De blev beklämda eftersom inte ett enda intyg uppfyllde kraven på laglig bakgrund. Om en tillsynsmyndighet vill spåra ett djur enligt grundpelarna spårbarhet, laglighet och hållbarhet, är det inte möjligt om det

inte finns uppgift om djurens ursprung. En tillsynsmyndighet måste kunna spåra varifrån djuren kommer, att det till exempel finns en uppfödning där det påstås att det gör det.

Angående några av de intyg som getts in i målet, första intyget (RB Reptiler¹): Detta intyg räcker inte. Det finns bara information om att det är en hane och en hona som sålts. Detta är ofta tveksamt eftersom man vet att det ger ett bättre pris om man har ett avelspar. Det finns ingen information om varifrån dessa djur kommer, vart avelsanläggningen är.

Nästa intyg (Herpers Choise²): Det ser bra ut vid första påseende men det uppfyller på inget sätt kraven på spårbarhet. Intygsgivaren intygar på tre språk att djuren kommer från legalt avlade djur, men vart de är avlade sägs inte. Ingen myndighet kan kontrollera detta. Det saknas också det vetenskapliga namnet på djuren vilket är väldigt viktigt för att vara helt säker på vilken art det är fråga om.

Nästa intyg (Großhandel für Terraristik³): Här vet vi att det är en storhandlade i Tyskland och att det är en välkänd handlare. I detta fall skulle en köpare behöva kontakta den tyska CITES-myndigheten och be dem bekräfta intyget, eftersom man inte endast med detta intyg skulle kunna köpa djuren. Det som står i intyget: ”Anhang B E 01238/16”, är sannolikt en uppgift om ett importtillstånd. I sådana fall ställer Jordbruksverket frågor kring varifrån djuret kommer, eftersom enbart en uppgift om importtillstånd inte godtas. Det finns 200 reptilhandlare inom EU som vet vilka importhandlingar som finns på marknaden och som använder dem flera gånger. Det har importerats arter genom detta importtillstånd men samtidigt kan man vid sidan ha importerat illegala arter. Hållningen att en sådan här uppgift i sig inte godtas utan att det behövs mer information, har diskuterats av de administrativa CITES-myndigheterna inom EU vid regelbundna möten. Vid mötena sker ett utbyte och olika fall diskuteras för att motverka illegal handel.

¹ På s. 460 i förundersökningsprotokollet.

² A.a. s. 552.

³ A.a. s. 506.

”Point of Origin” (Jan Eric Engell⁴): Det kan klart konstateras att detta dokument gäller en färgmorf av en pyton. Det är en vanlig art uppfödd i fångenskap. Hobbyn älskar att ha olika färger av denna art. Där är Jordbruksverket mer givmilda då det inte finns någon uppenbar risk att djuren är tagna från det vilda. Den uppenbara skadan i naturen och risken för att de hotas i sin normala miljö finns inte för denna art. Över huvud taget accepterar de administrativa myndigheterna något mindre information om djurens bakgrund, när det är fråga om arter där avelsmaterialet är stort inom EU och det finns många av dem. Då anses det inte föreligga ett direkt hot om smuggling.

När hon gick igenom intygen som polisen tagit i beslag i detta mål blev hon beklämd och chockerad att så många intyg var så bristfälliga. Inget av dem, med några undantag, uppfyller kraven för att få handla med B-listade arter. De gick igenom intyg efter intyg under en hel dag och diskuterade vart och ett av dem, varför de var bristfälliga och vad som fattades. Det kändes betungande. Om en enskild oreflekterat köper en ödla som han eller hon är intresserad av och presenterar ett bristfälligt intyg, kan det förstås. Om däremot det rör sig om någon som handlar med skyddsvärda arter har han eller hon särskilda krav på sig att verkligen kunna presentera dokumentation, särskilt som handlaren för vidare det olagliga till den som köper av honom.

Före Kommissionens vägledande dokument 2019, fick man vid handel med B-listade djur kontakta CITES-myndigheten i sitt hemland vid tveksamhet kring kraven. I Sverige ska man registrera sig hos Länsstyrelsen om man handlar med djur, och i många europeiska länder ska man även registrera djuren som man avlar på. För att underlätta för hobbyn och branschen att förstå vilka uppgifter som krävs tog Jordbruksverket fram – långt innan 2019 – ett svenskt härstamningsintyg. Verket har försökt kommunicera förbudet i art 8.5 i förordningen, dvs. att arter i bilaga B har samma förbud som arterna i bilaga A om man inte kan visa laglig bakgrund och att om man är tveksam man ska kontakta den administrativa myndigheten. Det är inte svårt att fylla i det som Jordbruksverket kräver, särskilt inte om man bedriver handel.

⁴ Ingiven av försvaret, aktnil. 55.

Tyvärr är det vanligt med illegal handel med reptiler. De är för tåliga för sitt eget bästa. Detta är en stående agenda för Jordbruksverkets verkställighetsmöten med andra myndigheter i Europa. Det är de administrativa myndigheterna som gör bedömningarna av om kraven på laglig bakgrund är uppfyllda. Eftersom CITES omfattar över 30 000 arter, och det fortgår både legal och illegal handel parallellt, är det svårt för myndigheterna att vara steget före. Det är därför som dokumentation som gör att man kan gå tillbaka och titta på djurens ursprung blir så viktig.

Vid utförsel av A- och B-listade djur till Norge måste man ha ett exporttillstånd som man ansöker om hos Jordbruksverket och som Naturvårdsverket prövar för dess hållbarhet. Kraven är ett snäpp högre vid utförsel av djur från ett land till ett annat. Utan exporttillstånd från Sverige och ett importtillstånd från Norge kan någon handel inte ske. Detta gäller sedan Sverige och Norge undertecknade CITES-konventionen. Den som handlar yrkesmässigt bör känna till detta. Även en privatperson som reser med sin sköldpadda till Norge bör ha koll på det. Även vid handel mellan EU-länder krävs tillstånd.

Gällande uppfödarnas intyg är det riktigt att grundtanken är att man ska kunna förlita sig på dem. Det skulle bli ohållbart om det var de administrativa myndigheterna som skulle upprätta intygen. Det är dock Jordbruksverket som i slutänden avgör om dokumentationen räcker eller inte i tveksamma fall. Det är Jordbruksverket som är ansvarig myndighet i Sverige enligt förordningen och som ska övertygas om laglighet. Ibland tar verket kontakt med motsvarande myndighet i djurets angivna ursprungsland och frågar om uppfödningen. Allt bygger på spårbarheten som är utgångspunkt för att Jordbruksverket ska vara övertygade om lagligheten. Lagligheten, dvs. att djuren kommit lagligt till EU, kan inte bedömas om det saknas spårbarhet.

Om det är ett ovanligt och hotat djur kommer myndigheten att begära kompletterande uppgifter. Om det är ett vanligt djur kan det räcka att ange föräldradjur. Enbart en adress till uppfödaren är inte tillräckligt för att kunna spåra djuren. Adressen byts och ibland anges en adress som inte finns. Adress är därför ingen bra indikator på ursprung. Finns det bilder på djuren kan verket känna igen individen. Allt ingår i

bedömningen av om det är rimligt att denna person haft dessa djur och på den anläggningen. Födelsedatumet för djuret behövs för bedömningen av om djuret har producerat ett visst antal avkommor. Om det saknas uppgift om när föräldradjuren är födda måste innehavaren motivera varför han eller hon inte vet det. Om djuren kommer från laglig uppfödning bör det finnas kläckningsdatum. Varje reptiluppfödare kan göra sitt eget intyg som utformas efter Jordbruksverkets intyg, så att kunden känner sig trygg med att allt ska finna med.

Det är riktigt att Jordbruksverket i detta fall inte tagit kontakt med andra myndigheter i andra länder gällande intygen i målet. Skälet är att det inte skulle leda till några bevis för bedömningen av uppfödarintygen. De innehöll så lite information. Det hade varit ett sisufosarbete eftersom det fanns en uppsjö av intyg som så uppenbart bröt mot artikel 8.5 i förordningen att visa laglighet. Det skulle inte ha lönat sig. Om det funnits intyg som varit väl ifyllt men det varit tveksamheter hade de tagit kontakt. Det var inte enbart avsaknad av uppgift om föräldradjur som låg till grund för den bedömningen utan den allmänna bristande informationen och kvaliteten på intygen som gjorde det. Det fanns inte ens adresser till uppfödare på vissa intyg. Hon har dock varit i kontakt med både sina tyska och österriska kollegor på de administrativa myndigheterna där, för att validera sina bedömningar av hur ovanliga de olika arterna var i detta mål, vilket ju styr vilken information som krävs av intygen i varje enskilt fall. Det finns också en internationell organisation (IUCN) som Jordbruksverket är i kontakt med vid bedömningen gällande synen på de olika arterna.

Det finns en annan mall på ett uppfödarintyg från 2008 som legat på Jordbruksverkets webbplats. Detta har lagts ut av smittskyddet och avser inte CITES-djur, utan andra djur som hundar och katter. Mallen har inte legat på CITES-sidorna och har inget samband med sådana djur. Men det kan ha funnits tveksamhet hos enskilda att det räcker om man fyller i denna mall. Härstamningsintyget däremot avser CITES-djur. Det kan stämma att det lades ut 2013, men kraven på laglig bakgrund har funnits sedan 1997 och CITES-förordningen. Lagkraven är inget som ändras för att Jordbruksverket genom mallar försöker bistå branschen. Det var för intensifiera informationen kring B-listade djur. Det fanns samtidigt allmän information om CITES B på webbplatsen och

vad som krävs för att kunna visa laglig bakgrund. Det kan stämma att just specialsidan om reptiler lades ut 2016. Om man fyllt i alla uppgifter i härstamningsintyget har man visat laglig bakgrund enligt Jordbruksverkets krav.

Jordbruksverket har vidare haft samnordiska möten där myndigheterna diskuterat var ribban ska läggas, vilket också sker vid möten inom EU flera gånger om året.

Förordningen är tydlig med att om man ska handla med CITES-listade djur måste man kunna visa laglig bakgrund. Legalitet bakom utrotningshotat djur måste visas. Man får inte hålla vildfångade CITES-djur, alltså måste man kunna visa att de är uppfödda i fångenskap inom EU.

DOMSKÄL

Den rättsliga regleringen

För artskyddsbrott döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet transporterar eller på annat sätt förflyttar, importerar, exporterar, förvarar, förevisar, preparerar, använder i vinstsyfte, förvärvar, säljer, hyr ut, byter eller byter ut, erbjuder sig att köpa, saluför eller innehar för försäljning, såvitt nu är av intresse, djur, i strid med artikel 8.1, 8.5 eller 9.1 i CITES-förordningen⁵, eller i strid med en föreskrift om förbud eller tillstånd som regeringen har meddelat (29 kap. 2 b § första stycket 4 a och 5 b miljöbalken och 26 § artskyddsförordningen, 2007:845). Är brottet grovt döms för grovt artskyddsbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år (andra stycket). Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det har avsett en särskilt hotad, sällsynt eller annars skyddsvärd art eller om det har utgjort led i en brottslighet som utförts systematiskt och under lång tid, i stor omfattning eller i vinstsyfte.

CITES-förordningen bygger på en internationell konvention från 1973, The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES). Förordningen syftar till att skydda arter av vilda djur och växter och

⁵ Rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem.

säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem (artikel 1).
Förordningen ska tillämpas med iakttagande av de mål, principer och bestämmelser som återfinns i CITES.

Enligt artikel 8.1 i CITES-förordningen är det förbjudet att köpa, att erbjuda sig att köpa, att förvärva för kommersiella ändamål, att för kommersiella ändamål för allmänheten förevisa, att använda i vinstsyfte och att försälja, att inneha för försäljning, att saluföra eller att för försäljning transportera exemplar av de arter som upptagits i en bilaga A till förordningen. Med ”saluförande” menas saluförande och varje handling som rimligtvis kan tolkas som saluförande, inklusive annonsering av försäljning och anstiftan av sådan annonsering samt inbjudan till förhandlingar (artikel 2 i). De förbud som anges i punkt 1 ska också tillämpas på exemplar av de arter som upptagits i bilaga B, utom då den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten har övertygats om att exemplaren har förvärvats och, om de har sitt ursprung utanför gemenskapen, att de har införts i enlighet med gällande lagstiftning för bevarande av vilda djur och växter. Detta framgår av artikel 8.5 i förordningen.

Av artikel 16 i förordningen framgår vidare att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att ålägga sanktioner för åtminstone de överträdelser av förordningen som räknas upp. Det handlar såvitt nu är av intresse särskilt om j) köp, anbud om köp, förvärv för kommersiella ändamål, användning för kommersiella ändamål, förevisande för allmänheten i kommersiellt syfte, försäljning, innehav för försäljning, saluförande och transport i försäljningssyfte av exemplar i strid med artikel 8.

EU-domstolens praxis

EU-domstolen har beträffande de arter som anges i bilaga B till CITES-förordningen fastställt att den skyddsordning som inrättats genom förordningen innebär att det tillåtet att kommersiellt använda exemplar av sådana arter, under förutsättning att villkoren i artikel 8.5 i förordningen är uppfyllda (se dom den 23 oktober 2001, C-510/99, Tridon, p. 44). Förbudet i artikel 8 i förordningen är inte tillämpligt då den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten har övertygats om att exemplaren

har förvärvats och, om de har sitt ursprung utanför gemenskapen, att de har införts i enlighet med gällande lagstiftning för bevarande av vilda djur och växter (se dom den 16 juli 2009, Rubach, C-344/08, EU:C:2009:482, p. 26).

Beträffande beviskrav har EU-domstolen uttalat följande. Förordningen preciserar inte vilka bevismedel som bör användas för att visa att exemplar av arter som finns upptagna i bilaga B till förordningen har förvärvats lagligen i enlighet med de villkor som anges i artikel 8.5, särskilt då dessa är födda i fångenskap inom gemenskapen. Det ankommer således på de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna att fastställa vilken bevisning som kan visa att dessa villkor är uppfyllda. Dessa bevismedel inkluderar tillstånd eller intyg som anges i den nämnda förordningen eller andra lämpliga dokument som bedöms vara användbara av de behöriga nationella myndigheterna. Det ankommer alltså på de nationella myndigheterna att i enlighet med nationella rättsprinciper rörande bevisning, i det enskilda fallet och med hänsyn till samtliga omständigheter, avgöra om det visats att villkoren i artikel 8.5 i förordningen är uppfyllda. (Se Rubach, p. 27 och 28).

Fördelningen av bevisbördan följer enligt vad EU-domstolen förklarat följande ordning. Det ankommer på åklagaren att bevisa att den tilltalade för kommersiella ändamål har använt exemplar av arter upptagna i bilaga B till förordningen, som är skyddade enligt gällande lagstiftning. För att undgå straffansvar åligger det den tilltalade att enligt bestämmelsen i artikel 8.5 i förordningen visa att han eller hon har kommit i besittning av exemplaren lagligen i enlighet med villkoren i nämnda bestämmelse. Vid den bedömningen är all bevisning som i jämförbara fall är tillåten enligt den berörda medlemsstatens processrättsliga bestämmelser i princip tillåten. (Se Rubach, p. 33–34.)

Åtal för grovt artskyddsbrott (åtalspunkterna 1 och 2)

Vad som inledningsvis är utrett

Det är inledningsvis utrett att Zoltan Sumi i strid med föreskrift bedrivit yrkesmässig handel och i förvärvssyfte bedrivit handel med levande reptiler som anges i bilaga A

och B till CITES-förordningen utan att inneha föreskrivet tillstånd. Det står klart att Zoltan Sumi vid upprepade tillfällen i minst 72 olika utannonseringar och i flera erbjudanden/saluföranden på olika forum på internet via Messenger och liknande chattar salufört, innehåft för försäljning, transporterat, erbjudit sig att köpa och exporterat reptiler av arter som förekommer i bilagorna A och B till CITES-förordningen.

När uppstod den yrkesmässiga handeln?

Mot åklagarens påstående i gärningsbeskrivningen om brottstid, vilket följer saluförande genom utannonseringar och säljchattar, har försvaret gjort gällande att brottstiden under alla förhållanden i stället ska räknas från det att Zoltan Sumi skaffade sin affärslokal i Gånghester och startade upp sitt bolag, vilket var i juni 2017. Försvaret har vidare anfört att den yrkesmässiga verksamheten ska anses ha upphört i vart fall när lokalen med djuren brann ned den 15 oktober 2017.

Tingsrätten anser att åklagaren genom den åberopade skriftliga bevisningen i form av sammanställningar över utannonseringar och säljkonversationer har styrkt att Zoltan Sumi redan från den 7 februari 2016 i stor omfattning och i vinstsyfte ägnat sig åt yrkesmässig handel med reptiler på sätt påstått i åtalet. Det står klart att beställningarna och de djur som Zoltan Sumi bjöd ut till försäljning under perioden var flera hundra, vilket långt överstiger vad han angav till Länsstyrelsen under 2015 om 10–15 djur. Den yrkesmässiga verksamheten får emellertid på sätt försvaret gjort gällande anses ha upphört i samband med branden i Zoltan Sumis lokal den 15 oktober 2017.

Zoltan Sumi har bedrivit yrkesmässig verksamhet utan föreskrivet tillstånd med uppsåt

Redan genom Zoltan Sumis egna uppgifter står det klart att han utan tillstånd bedrivit yrkesmässig handel med levande djur av arter som anges i bilaga A och B till CITES-förordningen med uppsåt. Han kände till att han saknade det tillstånd som behövs för att sådan verksamhet inte ska vara förbjuden, men bedrev ändå handeln. Åklagaren har

därutöver presenterat handlingar från Länsstyrelsen som bekräftar detta. Av bevisningen framgår följande.

Zoltan Sumis verksamhet började granskas 2015. Vid inspektion i Zoltan Sumis hem uppgav han enligt Länsstyrelsens kontrollrapport att han endast sålde 10–15 djur per år, att han vid enstaka tillfällen hjälpte andra att sälja sina djur och att inkomsten från försäljningen gick till omkostnader kring hållningen av djuren. Bedömningen i oktober 2015 blev att Zoltan Sumis verksamhet inte var så omfattande att den kunde bedömas som yrkesmässig och att han därför inte behövde tillstånd. I juni 2016 gjorde Zoltan Sumi en ansökan om tillstånd med motiveringen att han hade en pågående verksamhet som skulle komma att utökas till tillståndspliktig. I oktober 2016 gjorde Länsstyrelsen en förnyad inspektion hos Zoltan Sumi vilken mynnade ut i en rad konstaterade brister i djurhållningen. I december 2016 drog Zoltan Sumi tillbaka sin tillståndsansökan med motiveringen att han i stället skulle öppna en butik för försäljning i en annan lokal. I april 2017 ansökte Zoltan Sumi på nytt om tillstånd för att i ny verksamhet bedriva försäljning av gnagare, groddjur och reptiler. Den 27 april 2017 konstaterade Länsstyrelsen att Zoltan Sumi saknade tillstånd att handla med CITES-listade djur men att han trots detta gjort det. Länsstyrelsen anmälde saken till åtal. I september 2017 gjorde Länsstyrelsen ytterligare inspektion av Zoltan Sumi på en mäsas, där brister noterades. I kontrollrapport den 12 oktober 2017 över inspektionen konstaterade Länsstyrelsen vidare att man fått uppgift om att Zoltan Sumi, efter mässan, försökt föra in djur olovligt i Norge.

Av det anförda, och av den av åklagaren åberopade bevisningen i form av utannonseringar och säljkonversationer på internet, står det klart att Zoltan Sumi bedrivit yrkesmässig verksamhet utan tillstånd med avsiktssuppsåt. Vad Zoltan Sumi anförat angående att handläggningen av hans tillståndsansökning dröjde oskäligt länge förändrar inte den bedömningen.

Har de saluförda reptilerna åtföljts av föreskrivna intyg och har det visats lagligt ursprung för djuren?

Tillämpning av artikel 8.5 i CITES-förordningen

Bestämmelserna i artikel 8.1 och 8.5 i CITES-förordningen innebär att den som ägnar sig åt kommersiell aktivitet med arter som upptagits i bilaga B till förordningen måste kunna visa att arterna har förvärvats lagligen. I Sverige är det Jordbruksverket som ska övertygas om det lagliga ursprunget hos arten i fråga. Det är alltså Jordbruksverket som enligt förordningen ska avgöra om det i det enskilda fallet har visats att villkoren i artikel 8.5 i förordningen är uppfyllda. Om Jordbruksverket bedömer att tillstånd eller intyg saknas eller att tillgänglig dokumentation är så bristfällig att det inte framgår att arten har förvärvats lagligen, är den kommersiella aktiviteten förbjuden.

Om djuret ifråga är fött i ett EU-land har Jordbruksverket tillsammans med motsvarande ansvariga myndigheter inom EU ansett att det är tillräckligt att ett härstamningsintyg/uppfödarbevis eller annan likvärdig dokumentation kan presenteras som visar att djuret är en avkomma av föräldradjur som är födda i fångenskap och innehåller tydliga uppgifter om uppfödaren. Ett sådant krav kan inte anses oproportionerligt, särskilt som ytterligare anvisningar för den enskilde också kan hämtas i Kommissionens vägledande dokument⁶. Avgörande för om dokumentationen är tillräcklig, är om den gör det möjligt att klargöra det lagliga ursprunget för de aktuella exemplaren. Så har vittnet Andrea Ljung, Jordbruksverket, förklarat att uppgifterna som krävs ska vara sådana att ansvarig administrativ myndighet ska kunna spåra djuret, allt i syfte att begränsa handeln med arter som riskerar att utrotas. Hon har vidare uppgett att de minimikrav som anges i Kommissionens vägledande dokument endast är ett förtydligande av något som gällt allt sedan CITES-förordningen trädde i kraft på 90-talet.

⁶ Kommissionens tillkännagivande, Vägledande dokument, Bevis på lagligt förvärv av levande djur av arter som upptagits i bilaga B samt nödvändig skriftlig bevisning (2019/C 107/02).

Försvaret har gjort gällande att Kommissionens vägledande dokument ska förstås så, att det endast är vid själva förvärvet av en listad art som ett intyg ska finnas på plats och kunna företes, dvs. vid köptillfället. En sådan tolkning överensstämmer enligt tingsrättens bedömning emellertid inte med hur skyddet mot handel med hotade arter är utformat i CITES-förordningen. Enligt den tolkning om tingsrätten gör, gäller kravet på att kunna visa lagligt förvärv för all kommersiell användning av en art som upptagits i bilaga B till förordningen, alltså redan när en säljare annonserar ut listade arter eller när säljare och köpare inleder förhandlingar om sådana djur. Detta följer av ordalydelsen av bestämmelserna i artikel 8.1 och artikel 2 i) i förordningen om vilka aktiviteter som förbuden träffar. Tillämpningen av artikel 8.5 har förtydligats genom EU-domstolens praxis.

Bedömningen i detta fall

Åklagaren har bevisat att Zoltan Sumi har ägnat sig åt sådan kommersiell aktivitet som anges i artikel 8.1 med de arter som omfattas av åtalet, vilka är arter som upptagits i såväl bilaga A som bilaga B till förordningen. För att undgå straffansvar ska Zoltan Sumi för Jordbruksverket visa att han kommit i besittning av exemplaren som upptagits i bilaga B lagligt enligt de villkor som följer av artikel 8.5.

Andrea Ljung har beträffande de annonser och de chattkonversationer som omfattas av åtalet, gjort bedömningen att Zoltan Sumis dokumentation om de saluförda djuren inte uppfyller de krav som ställs för att kunna spåra djurens ursprung. Hon har granskat materialet mot respektive art tillsammans med sina kollegor på Jordbruksverket och i samråd med andra på området ansvariga myndigheter i Europa. Inget av de saluförda djuren har haft föreskrivet intyg och i de fall intyg har funnits har de varit så bristfälliga att djurets härstamning inte har kunnat följas. Den dokumentation som har granskats är sådan som Zoltan Sumi fått vid köp och sparat. Han har vidare uppgett att informationen i de intyg som han fått som köpare är sådana som han själv använt när han i förekommande fall sålt djuret vidare. Det är också fråga om mallar på intyg som Zoltan Sumis själv har upprättat och använt vid försäljning. Han har därtill uppgett att han inte hade intyg på de djur som han saluförde som

förmedlare men inte själv hade, en aktivitet som utgjorde 90 procent av hans försäljningar och annonseringar.

Andrea Ljung besitter expertkunskap inom fältet. Någon anledning att ifrågasätta den bedömning som hon har gjort i samråd med andra experter på området av den i målet tillgängliga dokumentationen och av de arter som varit föremål för åtalet, har inte framkommit. Tingsrätten finner följaktligen inte skäl att göra någon annan bedömning än den som Andrea Ljung har gjort beträffande om Zoltan Sumis dokumentation uppfyller CITES-förordningens krav på att visa lagligt ursprung. Det anförda leder till slutsatsen att Zoltan Sumi har hanterat de djur som omfattas av åtalet på sätt åklagaren angett utan föreskrivna intyg och utan att det har visats lagligt ursprung för dem.

Zoltan Sumi har agerat med likgiltighetsuppsåt

Vid den bedömningen att det inte har visats lagligt ursprung för djuren som omfattas av åtalet, har Zoltan Sumi invänt att han inte kan anses ha handlat uppsåtligen eller av oaktsamhet. Han har förklarat att de intyg som han själv har upprättat och använt och de intyg som han fått är sådana som alla i branschen använder. Han har vidare uppgett att han inte känt till att Jordbruksverket exempelvis kräver att uppgift om föräldradjur ska anges. Han har till stöd för invändningen åberopat fyra intyg som används av andra reptilhandlare och som inte innehåller sådana uppgifter. Försvaret har därtill gjort gällande att det har funnits två olika mallar på Jordbruksverkets webbplats, varav ett inte innehållit uppgift om föräldradjur. Försvaret har vidare pekat på att Kommissionens vägledning, där det sägs att föräldradjur ska anges, kom först 2019.

Att uppgift om föräldradjur behövs för att kunna spåra ett CITES-listat djur har Andrea Ljung förklarat vid sitt vittnesförhör. Hon har även beretts tillfälle att bedöma de intyg som Zoltan Sumi åberopat och i vart och ett av fallen beskrivit varför de inte uppfyller kraven på att kunna spåra djurens lagliga ursprung. Det har framkommit att intygen i fråga förekommer i andra polisutredningar och pågående rättegångar i andra brottmål.

En utgångspunkt vid bedömningen av vad Zoltan Sumi har insett eller borde ha insett gällande vilka krav som myndigheten ställer utifrån CITES-förordningen, är att han har bedrivit yrkesmässig handel. Han har återkommande understrukt sin expertis och långa erfarenhet på området. På honom måste därför högre krav ställas än på exempelvis en privatperson som köper ett CITES-listat djur vid ett enstaka tillfälle. Det krav som måste kunna ställas på Zoltan Sumi är att han för Jordbruksverket kan säkerställa att den handel som han bedrivit med särskilt skyddsvärda arter av reptiler – CITES-listade djur – har uppfyllt gällande formaliakrav. Om det funnits någon tveksamhet från hans sida, bör han ha kontaktat myndigheten för kontroll och information. Några sådana åtgärder har han enligt vad som framkommit inte vidtagit. Därtill kommer att det redan vid tiden för gärningarna återfanns tydlig information på Jordbruksverkets webbplats om CITES-reglerna samt exempel på hur ett härstamningsintyg ska se ut för att uppfylla gällande krav. Det är inte heller rimligt att den omständigheten att det kan anses föreligga en osäkerhet skulle innebära att varje brist i dokumentationen får godtas. Andrea Ljung har beskrivit att den dokumentation som bedömts i målet varit så bristfällig att det var lönlöst att ens försöka spåra djuren i fråga internationellt.

Vid bedömningen av subjektiv täckning noterar tingsrätten vidare följande. Vid förhöret med Zoltan Sumi har det framkommit att han inte visste hur många djur han hade då det var flera hundra, att 90 procent av försäljningen som han bedrev omfattade utannonsering och försäljning av djur han inte själv hade och inte visste säkert om det fanns intyg på, att han av konkurrensskäl inte angav föräldradjur i sina intyg och att han inte håller med Jordbruksverket om att den uppgiften behövs. Slutligen, av de säljchattar som åberopats har åklagaren särskilt pekat på den korrespondens som Zoltan Sumi haft med "Sihaba" från Tanzania med start den 7 februari 2016. Zoltan Sumi skickar en "order" på djur som han vill köpa efter att Sihaba vid i vart fall två tillfällen uppgett att han hämtar djuren från det vilda: "collect direct från wild". Zoltan Sumi skriver därefter: "It's not possible to import animals to Sweden from Tanzania but to Germany it's no problem." Senare i konversationen, fortfarande utan någon reaktion från Zoltan Sumi, skriver Sihaba: "This list available from Wild".

Sammanfattningsvis, har Zoltan Sumi känt till och agerat utifrån att det finns krav på att kunna visa lagligt ursprung vid handel med CITES-listade djur. Inte endast har han låtit bli att hos ansvarig myndighet förvissa sig om hur det förhöll sig med myndighetens krav på att kunna visa lagligt ursprung. Det som har framkommit leder till slutsatsen att Zoltan Sumi varit likgiltig inför den omständigheten att det saknats tillräckliga uppgifter om härstamningen för de i åtalet CITES-listade djuren när han salufört, innehaft för försäljning, transporterat, erbjudit sig att köpa och exporterat dem. Han har alltså begått gärningarna med likgiltighetsuppsåt.

Är det förenligt med legalitetsprincipen att fälla Zoltan Sumi till ansvar?

Zoltan Sumi har invänt att straffbestämmelsen i 29 kap 2 b § miljöbalken är oförenlig med legalitetsprincipen vid en tolkning av bestämmelsen i artikel 8.5 i CITES-förordningen som leder till bedömningen att kravet på att kunna presentera bevis på lagligt ursprung gäller vid all saluföring av CITES-listade arter, som vid utannonsering, och inte endast vid själva köptillfället/förvärvet. Han har gjort gällande att en sådan innebörd medför att bestämmelserna är oklara.

Den straffrättsliga betydelsen av legalitetsprincipen är såvitt nu är relevant att det råder ett krav på viss precision samt begriplighet i ett straffbud, dvs. ett obestämdhetsförbud (se 2 kap. 10 § regeringsformen, 1 kap. 1 § brottsbalken och artikel 7 i Europakonventionen).

Lagbestämmelsen om artskyddsbrott får i det nu berörda avseendet sitt innehåll från en EU-förordning. Att straffbestämmelser till sitt väsentliga innehåll hänvisar till en EU-förordning har ansetts godtagbart och förenligt med legalitetsprincipen. Att det kan krävas efterforskningar från den enskildes sida i fråga om vad som är straffbart innebär inte att en straffbestämmelse ska underkännas med hänvisning till legalitetsprincipen. Vad som måste krävas, åtminstone i allmänhet, är dock att det i straffbestämmelsen finns hänvisningar till de EU-förordningar som innehåller de handlingsnormer som är straffsanktionerade. (Se ”Vargskinnen” NJA 2016 s. 281 p. 14 och Svea hovrätts dom den 31 oktober 2016 i mål nr B 3493-16 s. 5).

Som tidigare angetts anser tingsrätten att betydelsen av bestämmelserna i artikel 8.1 och artikel 8.5 är klar genom deras ordalydelse. Kravet på att den som ägnar sig åt kommersiell aktivitet med en art som upptagits i bilaga B till förordningen ska visa att man kommit i besittning av arten på ett lagligt sätt, gäller vid samtliga de åtgärder som räknas upp i artikel 8.1, däribland saluförande. I begreppet saluförande ingår enligt artikel 2 i) bl.a. annonsering av försäljning och inbjudan till förhandlingar. Någon sådan lättnad som försvaret gör gällande i skyldigheten att visa att utrotningshotade djur som hanteras kommersiellt har införskaffats på ett lagligt sätt, kan inte intolkas enligt tingsrättens bedömning. Slutsatsen blir att den angivna tolkningen inte kan anses oförenlig med legalitetsprincipen. Det strider alltså inte mot legalitetsprincipen att döma Zoltan Sumi till ansvar för att det har saknats föreskrivna intyg och för att det inte har visats lagligt ursprung för den hantering som omfattas av åtalet.

Antalet brott

Vid bedömningen av antalet brott vid nu aktuell brottslighet, har Hovrätten för Västra Sverige genom dom den 17 juni 2021 i mål nr B 5873-20 uttalat att det är fråga om ett brott vid varje utlagd annons, oavsett om annonsen innehållit flera objekt. I detta mål är antalet annonser 23 och antalet erbjudanden/säljerbjudanden genom säljchattar cirka 8. En applicering av hovrättens ställningstagande medför att antalet brott uppgår till 31 under åtalspunkterna 1 och 2.

Rubricering

Åklagaren har gjort gällande att artskyddsbrotten ska bedömas som grova med hänvisning till att brottsligheten har avsett ett antal särskilt hotade, sällsynta och skyddsvärda arter samt har utövats systematiskt, under en ganska lång tid (cirka ett och ett halvt år), i stor omfattning och i vinstsyfte.

Hovrätten har i det tidigare nämnda avgörandet uttalat att ett 20-tal brottstillfällen under drygt ett och ett halvt års tid inte kan anses vara av sådan omfattning eller avse en sådan tidsperiod som talar för att brottsligheten därigenom ska anses som grov. I

fråga om brottsligheten har utförts systematiskt krävs i allmänhet någon form av brottsplan eller i vart fall att upprepningarna framstår som en påräknelig fortsättning på tidigare gärning eller gärningar (se t.ex. avgörandet NJA 2018 s. 634 p. 21, som avsåg grova skattebrott).

I detta fall har det framkommit att Zoltan Sumi haft handeln med reptiler som sin huvudsakliga försörjning. Något fast arbete hade han inte under denna tid. Han har också vidgått att han bedrev reptilhandeln i vinstsyfte. Hans upprepande agerande får sammantaget anses som en påräknelig fortsättning på brottsligheten. Dessutom är det utrett att de arter som Zoltan Sumi salufört utan tillstånd och utan intyg har innefattat särskilt hotade, sällsynta och skyddsvärda arter, såsom grekisk landsköldpadda (*Testudo hermanni*), ökenvaran (*Varanus Griseus*) och geckoödlor (*Lygodactylus williamsi*), vilka upptagits i bilaga A till CITES förordningen. Även detta är en omständighet som talar för att brotten ska bedömas som grova (se prop. 2005/06:182 s. 74).

Vid en samlad bedömning anser tingsrätten att Zoltan Sumi ska döms för grovt artskyddsbrott i sammanlagt 31 fall.

Sammanfattande bedömning och slutsats

Tingsrätten har kommit fram till att Zoltan Sumi under perioden mellan den 7 februari 2016 och den 15 oktober 2017 har bedrivit handel med reptiler och vissa andra djur utan att inneha föreskrivet tillstånd (åtalpunkt 1).

Tingsrätten har vidare funnit styrkt att Zoltan Sumi under den angivna perioden i sammanlagt 31 fall som avser minst 72 utannonseringar och flera erbjudanden/saluföranden på olika forum på internet via Messenger och liknande chattar, har salufört, innehaft för försäljning, transporterat, erbjudit sig att köpa och exporterat reptiler av arter som förekommer i bilagorna A och B till CITES-förordningen utan att reptilerna åtföljts av föreskrivet intyg och utan att det har visats lagligt ursprung för djuren (åtalpunkt 2).

Zoltan Sumi har begått brotten med uppsåt.

Brotten ska bedömas som grovt artskyddsbrott.

Åtal för smuggling (åtalspunkt 3)

Det är utrett att Zoltan Sumi saknade tillstånd att exportera de aktuella exemplaren av CITES-listade arter till Norge. Av utredningen framgår därtill att två av djuren som han förde med sig återfinns i bilaga A till CITES-förordningen. De objektiva förutsättningarna för smugglingsbrott är sammantaget uppfyllda.

Zoltan Sumi har invänt att han saknade uppsåt till att han genom att föra in djuren i Norge bröt mot gällande förbud eller villkor. Han har också gjort gällande att han inte heller kan anses ha agerat grovt oaktsamt. Till stöd för sin inställning har Zoltan Sumi uppgett att det innan resan till Norge hade införts en ny norsk föreskrift som tillät försäljning av de aktuella arterna. Då Norge inte är medlem i EU krävs emellertid tillstånd för export från Sverige. Zoltan Sumi hade vid tillfället sökt tillstånd för sin yrkesmässiga verksamhet i Sverige och inte fått det. Han måste som yrkesmässig handlare ha insett att detta krävdes också i Norge, något han också vidgått vid sitt förhör. Med hänsyn även till vad han i övrigt uppgett om sin expertis kring vad som krävs formellt vid handel med sådana djur, medför invändningen i detta fall inte att han kan undgå ansvar på grund av bristande uppsåt. Av vad som framkommit har Zoltan Sumi varit i vart fall likgiltig till att han bröt mot ett förbud eller villkor när han förde in reptilerna i Norge genom att välja grön fil genom tullen. Åtalet för smugglingsbrott är därmed styrkt.

Påföljd

Zoltan Sumi är tidigare ostraffad. Av inhämtat yttrande från frivården framgår i huvudsak följande. Zoltan Zumi lever under ordnade förhållanden. Bedömningen är att det inte föreligger risk för återfall i brott och att något övervakningsbehov alltså inte

föreligger. Frivården förordar inte skyddstillsyn som påföljd men har ansett att Zoltan Sumi är lämplig att utföra samhällstjänst.

Zoltan Sumi har vid huvudförhandlingen uppgett sammanfattningsvis följande. Han arbetar heltid som städare vid kommunen och driver samtidigt ett tatueringsföretag och ett städföretag. På grund av covid-19 har hans företag gått med minus. Efter branden i lokalen 2017 mådde han mycket dåligt, såväl psykiskt som fysiskt. Han förlorade mycket pengar som han lånat. Lokalen och djuren var oförsäkrade. Han har troligen en psykisk sjukdom som han medicinerar för sedan ett år tillbaka. Handel med reptiler är ett avslutat kapitel för hans del. Det har lett till så många tragiska händelser, också gällande hans sociala relationer.

Zoltan Sumi döms nu för 31 fall av grovt artskyddsbrott som avser 72 utannonseringar och flera erbjudanden på digitala forum, och ett fall av smuggling. För grovt artskyddsbrott är straffet fängelse i lägst sex månader och högst fyra år och straffet för smuggling böter eller fängelse i högst två år.

Vid bedömningen av straffvärdet talar i försvårande riktning framför allt att brottsligheten omfattat kommersiell hantering av levande djur (jfr. Hovrätten för Västra Sveriges dom den 17 juni 2021 i mål nr B 5873-20). Det har rört sig om arter som är att betrakta som särskilt hotade, sällsynta och skyddsvärda, däribland arter som upptagits i bilaga A till CITES-förordningen. Till detta kommer att hanteringen har avsett påfallande många djur. Zoltan Sumi döms vidare för brott mot två olika sanktionsbestämmelser i miljöbalken vilka tar sikte på två olika skyddsintressen: Han har bedrivit handeln utan att inneha föreskrivet tillstånd, utan föreskrivna intyg och utan att det har visats lagligt ursprung för djuren. Samtliga brott har begåtts uppsåtligen.

I förmildrande riktning ska beaktas att utredningen och sakens prövning har dragit ut på tiden vilket inte är hänförligt till någon omständighet på Zoltan Sumis sida.

Tingsrätten anser vid en sammantagen bedömning att straffmättningsvärdet motsvarar fängelse i ett år. Redan på grund av det höga straffmättningsvärdet ska påföljden bestämmas till fängelse. Att det har varit fråga om hantering av levande djur talar för att brottsligheten också har ett högt artvärde. Någon vägledning från Högsta domstolen i fråga om grovt artskyddsbrott, liksom grovt jaktbrott, är ett s.k. artbrott finns dock för närvarande inte.

Brottsofferfond och kostnadsanspråk

Avgift till brottsofferfonden följer av lag.

Ersättning till försvararen ska utgå med begärt belopp. På grund av Zoltan Sumis ekonomiska förhållanden ska han återbetala viss del av försvararersättningen till staten.

ÖVERKLAGANDE, se bilaga 3 (TR-01)

Överklagande ges in till tingsrätten senast den 14 juli 2021 och ställs till Hovrätten för Västra Sverige.

Ylva Meyer

Borås tingsrätt
Södra enheten, rotel 13 södra
Box 270
503 10 BORÅS

BORÅS TINGSRÄTT
Södra enheten

INKOM: 2021-06-08
MÅLNR: B 3565-19
AKTBIL: 53

Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål Östersund./. Zoltan Sumi angående grovt artskyddsbrott med mera

Tidigare insänd stämningsansökan med justering insänd den 17 november 2020 justeras nu ytterligare enligt nedan; med i åp 1 och 2 ändring antal utannonseringar, datum och i åp 2 utbyte av ordet ”annonser” till ”utannonseringar” och ordet ”otaliga” till ”flera”

Ansvarsyrkanden m.m. 1 GROVT ARTSKYDDSBROTT

5000-K181486-17

Zoltan Joan Sumi har uppsåtligt eller av oaktsamhet under i vart fall perioden mellan den 7 februari 2016 och den 19 oktober 2017 på bland annat Kapellvägen, Borås stad, i strid med föreskrift bedrivit yrkesmässig handel och i förvärvssyfte bedrivit handel med levande reptiler, och vissa andra djur, som anges i bilaga A och B till rådets förordning (EG) 338/97 utan att inneha föreskrivet tillstånd. Sumi har under aktuell tid haft minst 72 olika utannonseringar av listade djur. Brottet har avsett ett antal särskilt hotade, sällsynta eller skyddsvärda arter, varit i stor omfattning och i vinstsyfte Lagrum: 29 kap 2 b § 1 st 5 b p och 2 st miljöbalken (1998:808) i sin lydelse före 1 augusti 2018 jämfört med 26 § artskyddsförordningen (2007:845)

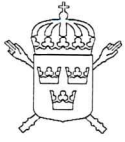
2 GROVT ARTSKYDDSBROTT

5000-K181486-17

Zoltan Joan Sumi har under tiden mellan den 7 februari 2016 och den 19 oktober 2017 i bland annat Borås stad uppsåtligt eller av oaktsamhet i strid med artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 338/97, av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, vid upprepade tillfällen, i minst 72 utannonseringar och i flera erbjudanden/saluföranden på olika forum på internet via Messenger och liknande chattar, salufört, innehaft för försäljning, transporterat, erbjudit sig att köpa och exporterat reptiler av arter som förekommer i bilagorna A och B till nämnda förordning. De saluförda reptilerna har inte åtföljts av föreskrivet intyg och det har inte visats lagligt ursprung för djuren. Brottet är grovt då det har avsett särskilt hotade, sällsynta och skyddsvärda arter och saluförandet har varit ett led i en brottslighet som utförts systematiskt, i stor omfattning, med vinstsyfte och under en ganska lång tid. Lagrum: 29 kap 2 b § 1 st 4 a p och 2 st miljöbalken (1998:808) i sin lydelse

före 1 augusti 2018 samt artikel 8.1 och 8.5 i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem.

Christer Jarlås

ÅKLAGARMYNDIGHETEN
Nationella åklagaravdelningen
Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål
Kammaråklagare Christer Jarlås

Stämningsansökan

2020-07-02

Sida 1(4)
Handling 95
Ärende AM-20096-17
Handläggare 840G-17

Ange dessa uppgifter vid kontakt med myndigheten

Justerad av ähl. vid huf
/MAAG

Borås tingsrätt
B 3565-19

BORÅS TINGSRÄTT
BORÅS TINGSRÄTT
Södra enheten
INKOM: 2021-06-09
INKOM: NR 2020-07-02-19
MÅLNR: B 3565-19
AKTBIL: 30

Stämningsansökan

Tilltalade

Zoltan Joan Sumi (19661128-2770)
Företräds av advokat Per Söderkvist.

Ansvarsyrkanden m.m.

1 GROVT ARTSKYDDSBROTT

5000-K181486-17

Zoltan Joan Sumi har uppsåtligt eller av oaktsamhet under i vart fall perioden mellan den 29 mars 2016 och den 19 oktober 2017 på bland annat Kapellvägen, Borås stad, i strid med föreskrift bedrivit yrkesmässig handel och i förvärvssyfte bedrivit handel med levande reptiler, och vissa andra djur, som anges i bilaga A och B till rådets förordning (EG) 338/97 utan att inneha föreskrivet tillstånd. Sumi har under aktuell haft minst 90 olika utannonseringar av listade djur. Brottet har avsett ett antal särskilt hotade, sällsynta eller skyddsvärda arter, i stor omfattning och i vinstsyfte

Justerat i
aktbil. 53
/bil. 1
till dom.

Lagrum: 29 kap 2 b § 1 st 5 b p och 2 st miljöbalken (1998:808) i sin lydelse före 1 augusti 2018 jämfört med 26 § artskyddsförordningen (2007:845)

Muntlig bevisning

1. Förhör med den tilltalade **Zoltan Joan Sumi** som vidgär händelseförloppet men förnekar brott.
2. Förhör med vittnet **Bo Millby Sandström** angående branden i Sumis lokal och hans kontakter med Sumi för att bevisa att handeln varit yrkesmässig och omfattande.
3. Vittnesförhör med den sakkunnige handläggaren vid Jordbruksverket **Andrea Ljung** angående vilka djur Sumi har salufört och deras olika placeringar på bilagorna till EG-förordningen för att bevisa de objektiva förutsättningarna för brottet

Övrig bevisning

1. Sammanställning i Excel över arter, annonser och försäljningar med kommentarer (förundersökningsprotokoll s. 37-55) för att bevisa omfattningen av verksamheten.
2. Utannonseringar på internet (förundersökningsprotokoll s. 59-99) för att bevisa omfattningen av verksamheten.
3. Utdrag från datorer och mobil av konversationer under och innan försäljningar (förundersökningsprotokoll s. 121-212) för att bevisa omfattningen av verksamheten och förvärvssyftet.
4. Fotografier och tekniskt protokoll efter brand i Sumis lokal (förundersökningsprotokoll s. 394-406) för att bevisa omfattningen av verksamheten.
5. Handlingar från Lässtyrelsen utviesande kontroll av Sumis verksamhet och en återkallad ansökan med mer (förundersökningsprotokoll s. 658-733) för att bevisa uppsåt och oaktsamhet.

2 GROVT ARTSKYDDSBROTT

5000-K181486-17

Zoltan Joan Sumi har under tiden mellan den 29 mars 2016 och den 19 oktober 2017 i bland annat Borås stad uppsåtligen eller av oaktsamhet i strid med artikel 8 i rådets förordning (EG) nr 338/97, av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem, vid upprepade tillfällen, i minst 90 annonser och i otaliga erbjudanden/saluföranden på olika forum på internet via Messenger och liknande chattar, salufört, innehaft för försäljning, transporterat, erbjudit sig att köpa och exporterat reptiler av arter som förekommer i bilagorna A och B till nämnda förordning. De saluförda reptilerna har inte åtföljts av föreskrivet intyg och det har inte visats lagligt ursprung för djuren. Brottet är grovt då det har avsett särskilt hotade, sällsynta och skyddsvärda arter och saluförandet har varit ett led i en brottslighet som utförts systematiskt, i stor omfattning, med vinstsyfte och under en ganska lång tid.

Lagrum: 29 kap 2 b § 1 st 4 a p och 2 st miljöbalken (1998:808) i sin lydelse före 1 augusti 2018 samt artikel 8.1 och 8.5 i rådets förordning (EG) nr 338/97 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem

Muntlig bevisning

1. Förhör med den tilltalade **Zoltan Joan Sumi** som vidgår händelseförloppet men förnekar brott.

Justerat i
aktbil. 53
/bil. 1
till dom

2. Partssakkunnigt Vittnesförhör med den sakkunnige handläggaren vid jordbruksverket **Andrea Ljung** angående Sumis försäljningar både avseende vilka arter och vilka bilagor djuren finns på samt vilka krav för laglig försäljning som finns och statusen på de handlingar Sumi uppvisat och vilka krav Jordbruksverket har för en laglig försäljning för att bevisa hela den brottsliga gärningen.

Övrig bevisning

1. Sammanställning i Excel över arter, annonser och försäljningar med kommentarer(förundersökningsprotokoll s. 37-55) för att bevisa vilka arter som Sumi har hanterat och omfattningen av verksamheten.
2. Utannonseringar på internet(förundersökningsprotokoll s. 59-99) för att bevisa vilka arter Sumi har hanterat, omfattningen av verksamheten och förvärvssyftet.
3. Utdrag från datorer och mobil av konversationer om försäljning under och innan försäljningar(förundersökningsprotokoll s. 121-212) för att bevisa vilka arter som hanterats och omfattningen av verksamheten.
4. Uppfödarintyg från Sumi(förundersökningsprotokoll s. 407-653) för att motbevisa att de uppfyller kraven från Jordbruksverket, tas upp i förhöret med Andrea Ljung.
5. Handlingar utvisande svenska krav på lagligt ursprung från Jordbruksverket(förundersökningsprotokoll s. 654-657) för att motbevisa Sumis uppgifter om lagligt ursprung.

3 SMUGGLING

5000-K181486-17

Zoltan Joan Sumi har uppsåtligt eller av grov oaktsamhet den 17 september 2017 vid Svinesund, Strömstads kommun, från Sverige till Norge fört ut sammanlagt 18 B-listade och 2 A-listade reptiler i bilagor till rådets förordning (EG) 338/97; utan att ha inhämtat giltigt tillstånd att exportera reptilerna.

h upptagna

Lagrum: 3 § 3 st 1 p lagen (2000:1225) om straff för smuggling

h, alternativt

Muntlig bevisning

7 § samma lag.

1. Förhör med den tilltalade **Zoltan Joan Sumi** som vidgår händelseförloppet men förnekar brott.

2. Partssakkunnigt vittnesförhör med den sakkunnige handläggaren vid Jordbruksverket **Andrea Ljung** angående smugglingen, kontroll av Sumis brist på tillstånd och vilka krav som finns för att föra listade arter över gränsen till Norge för att bevisade objektiva förutsättningarna för brottet

Övrig bevisning

Handlingar från norsk polis och tull angående smugglingen(förundersökningsprotokoll s. 213-386) för att bevisa hela den brottsliga gärningen.

Handläggning

Förberedande sammanträde önskas på grund av den omfattande skriftliga bevisningen och vad som behöver förebringas och vad som kan vitsordas.

Beräknad tidsåtgång för förhandlingen: 2-2,5 dag. Åklagarens sakframställning cirka 60-90 min..

Hänvisning till handlingar önskas avseende den omfattande bevisningen avseende annonser och utdrag från chattar.

Beräknad tidsåtgång för förhör: Sumi, cirka 3 timmar för åklagarens frågor, Bo Millby Sundström, 20 min, Andrea Ljung 2-3 timmar.

Hur man överklagar

Dom i brottmål, tingsrätt

TR-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis.

Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen, och det är kopplat en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd för skadeståndsdelen om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.